

नेपाल गजेट

भाग ३

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

काठमाडौं, आश्विन २१ गते २०२० साल

श्री ५ को सरकार
वन, कृषि मन्त्रालय

श्री ५ को सरकारले जारी गरेको तल लेखिए बमोजिमको “खाद्यान्न (नियन्त्रण) आदेशहरू २०२०” सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

आवश्यक पदार्थ नियन्त्रण (अधिकार) ऐन, २०१७ को दफा ३ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी श्री ५ को सरकारले देहायका आदेशहरू जारी गरेको छः—

१. संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भः— (१) यी आदेशहरूको नाम खाद्यान्न (नियन्त्रण) आदेशहरू, २०२० रहेको छ ।

(२) श्री ५ को सरकारले यी आदेशहरूको सबै वा केही दफा आवश्यकता-अनुसार समय समयमा नेपाल गजेटमा सूचना प्रकाशित गरी तोकिएको जिल्लामा सोही सूचनामा तोकिएको मितिदेखि लागू गर्न सक्ने छ ।

२. परिभाषाः— विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यी आदेशहरूमाः—

(क) “खाद्यान्न” भन्नाले धान, मकै, गहुँ र कोदोलाई सम्झनु पर्छ र त्यस्तो-लाई कुटी पिनी तयार गरिएको कोरा चीजसमेत जनाउँछ,

(ख) “लाइसेन्स” भन्नाले खाद्यान्नको र व्यापारीको काम गर्ने यी आदेशहरू अन्तर्गत दिइएको इजाजतपत्र सम्झनु पर्छ,

(५७)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।

- (ग) "खाद्यान्नको व्यापारी" भन्नाले मुनाफा प्राप्त गर्ने खाद्यान्न खरीद, विक्री-को काम गर्ने व्यक्ति सम्झनु पर्छ,
- (घ) "उपार्जक" भन्नाले भूमि सम्बन्धी ऐन, २०१४ अनुसारको जग्गावाला र किसानलाई सम्झनु पर्छ र यस शब्दले मजूरी वा कुनै काम गरी खाद्यान्न उपार्जन गर्ने व्यक्तिसमेत जनाउँछ,
- (ङ) "स्थानीय अधिकारी" भन्नाले सम्बन्धित क्षेत्रको बडाहाकिम, मेजिस्ट्रेट वा अञ्चलाधीश सम्झनु पर्छ ।

३. खाद्यान्नको व्यापारीको कामको लागि लाइसेन्स लिनुपर्ने:- (१) यी आदेशहरू

प्रारम्भ भएपछि खाद्यान्नको व्यापारीको काम गर्ने चाहने व्यक्तिले लाइसेन्स लिनु-पर्छ र लाइसेन्स बिना कसैले सो काम गर्न पाउने छैन । त्यस्तो लाइसेन्स लिने व्यक्ति नेपालको नागरिक हुनुपर्छ:-

तर उपार्जकले आफ्नो खेतबाट उब्जाउ भएको खाद्यान्न नेपाल अधिराज्यभित्र विक्री गर्नमा र कसैले निजी खर्चको निमित्त नेपाल अधिराज्यभित्र खाद्यान्न खरीद गर्नमा जतिसुकै खाद्यान्न खरीद विक्री भएपनि यी आदेशहरू लागू हुनेछैनन् ।

(२) त्यस्तो लाइसेन्स यी आदेशहरूको अनुसूचीमा दिइएको ढाँचा बमोजिम "क" "ख" र "ग" तीनै श्रेणीको हुनेछ ।

(३) लाइसेन्स दस्तुर देहाय बमोजिम तोकिएको छ र जुन श्रेणीको लाइसेन्स लिने हो सोही श्रेणी अनुसार दस्तुर तिरि लिनुपर्छ:-

- (क) "क" श्रेणीको लाइसेन्स के रु. पच्चीस रुपैयाँ,
- (ख) "ख" श्रेणीको लाइसेन्स के रु. पाँच रुपैयाँ,
- (ग) "ग" श्रेणीको लाइसेन्स के रु. एक रुपैयाँ ।

४. लाइसेन्स लिने अधिकारी र तरीका:- लाइसेन्स दिने काम स्थानीय अधिकारीको हुनेछ

र सो लाइसेन्स दिनु गद्दी देहाय बमोजिम गर्नुपर्छ:-

(क) लाइसेन्स लिन इच्छुक व्यक्तिले कुन श्रेणीको लाइसेन्स लिने हो र पेशा के छ, ३ वर्ष अघिदेखि गरिआएको काम तथा आफ्नो २ पुस्तै नाम नामेसी-समेत खुलाई रु. १। को टिकट टाँसी आफ्नो बसोवास भएको क्षेत्रको नगीच पर्ने ठाउँमा स्थानीय अधिकारीसमक्ष आवेदनपत्र दिनुपर्छ,

(ख) त्यस्तो आवेदनपत्र पर्ने आएपछि स्थानीय अधिकारीले पनि तुरन्त दर्ता गरी गराई लाइसेन्सको श्रेणी अनुसार लाग्ने लाइसेन्स दस्तुर बुझि-लाई खेस्तामा आम्दानी चढाई आवेदकलाई रसीद दिनुपर्छ र सो दस्तुर बुझलिएको ७ दिनभित्र यी आदेशहरू र लाइसेन्स अनुसार खाद्यान्न-को व्यापारीको काम गर्ने र सो उल्लंघन गरेमा कसूर अनुसार सजाय व्यहोर्नेसमेत व्यहोरा पारी आवेदकको कबूलियत गराई, लाइसेन्समा

भर्नुपर्ने कुरा भरी खिलसिलेवार नम्बर कन्सल: चढाई आवेदकको रेकर्डमा छाप लगाउनपर्ने महलमा सोसभेस जग्गाई स्थानीय अधिकारीको आफ्नो र अफिसको दफ्तर छाप दस्तखत गरी आवेदकलाई लाइसेन्स सुम्पनुपर्छ र त्यसरी गएका लाइसेन्सको सबै कुरा देखिने गरी लगत किताब पनि खडा गरी राख्नुपर्छ ,

- (ग) लाइसेन्स लिन चाहने व्यक्ति कुनै कारणवस आफ्नो वसोवास भएको क्षेत्रको स्थानीय अधिकारीको क्षेत्रमा नरहो अन्य स्थानीय अधिकारीको क्षेत्रमा रहेको भए तत्काल आफू जुन क्षेत्रमा रहेको छ त्यही क्षेत्रका स्थानीय अधिकारीसमक्ष खण्ड (क) बमोजिम आवेदनपत्र दिन सक्ने छ र त्यस क्षेत्रका स्थानीय अधिकारीले पनि खण्ड (ख) बमोजिम गरी लाइसेन्स दिनुपर्छ :-

तर निज अधिकारीले त्यसरी गएका लाइसेन्सको सूचना आदेश आवेदकको वसोवास भएका क्षेत्रको स्थानीय अधिकारीलाई लिखित रूपमा दिनुपर्दछ र त्यस्तो स्थानीय अधिकारीले पनि सूचना बमोजिम आफ्नो लगत खेस्तामा व्यहोरा जनाई लगत चढाई राख्नुपर्छ ।

५. लाइसेन्स बहाल रहने अवधिबारे:- (१) यी आदेशहरू बमोजिम कुनै व्यक्तिले पहिलो पटक लिएको लाइसेन्स २०२१ साल आषाढ मसान्ततक र त्यसपछि सोही व्यक्तिले लिएको लाइसेन्स सो लिएको सालको आश्विन १ गतेदेखि अर्को सालको आषाढ मसान्ततक वर्ष १ को निमित्त बहाल रहने छ र सो अवधि पूरा भएपछि स्वतः निष्कृत हुनेछ ।

तर लाइसेन्सको अवधि बढाउन चाहने खाद्यान्नको व्यापारीले अवधि पूरा हुनुभन्दा कम्तीमा १५ दिन अगावै रु. १ को टिकट टाँसो आवेदनपत्र दिईमा स्थानीय अधिकारीले अर्को एक वर्षको लागि लाइसेन्सको अवधि बढाउन सक्ने छ र यसरी एक लाइसेन्समा एक पटकभन्दा बढी अवधि बढाउन सक्नेछैन । त्यसरी अवधि बढाएको कुरा सोही लाइसेन्सको बाँकी महलमा जनाइदिन र अरु कुरामा दफा ४ को रीत पुर्‍याउनुपर्छ ।

६. लाइसेन्सवाला खाद्यान्नको व्यापारीको कर्तव्य र दायित्व:- (१) "क" श्रेणीको लाइसेन्सवाला खाद्यान्नको व्यापारीले जतिसुकै खाद्यान्न पनि खरीद विक्री गर्ने र त्यसको मौज्जात राख्न सक्ने छ ।

तर:-

- (क) निजी खर्चको निमित्त खरीद गर्ने व्यक्तिलाई खाद्यान्न नबन्ने बाधा पुर्‍याउन खाद्यान्नको अभाव गराई वा हुने सम्भावना पारी बदेश निकासी

गर्ने वा महुंगो गराई विक्री गर्ने नियत लिई थुपारी राख्न पाउने छैन । त्यस्तो गरेको देखिएमा आवश्यक देखिए स्थानीय अधिकारीले जनतालाई तत्काल चलेको स्थानीय दर भाउमा विक्री गराइदिन सक्ने छ,

- (ख) श्री ५ को सरकारलाई चाहिएमा जुन बेला पनि विक्रीमा दिन सक्ने गरी आफूले प्राप्त गरेको र खरीद गरेको जम्मा खाद्यान्नको बीस प्रतिशतमा नघटाई छुट्टै मौज्जात राख्नुपर्नेछ र श्री ५ को सरकारलाई चाहिने नचाहिने स्थानीय अधिकारीसंग बुझ्दै रही नचाहिने निश्चय भएमा सो अधिकारीको स्वीकृति लिई आफूले राखेको मौज्जात अरुलाई विक्री गर्न पाउने छ । स्थानीय बडाहाकिम वा मेजिस्ट्रेटले यसरी सरकारलाई नचाहिने भनी उक्त मौज्जात विक्री गर्न पाउने गरी स्वीकृति दिँदा अगावै स्थानीय अञ्चलाधीश बुझी श्री ५ को सरकारलाई सो मौज्जातबाट खाद्यान्न नचाहिने भनी जवाफ आएपछि मात्र स्वीकृति दिनुपर्दछ ।

- (२) “ख” श्रेणीको लाइसेन्सवाला खाद्यान्नको व्यापारीले वर्षभरमा एक किसिमका वा अरु किसिमसमेत गरी बढीमा सात हजार मनसम्म खाद्यान्न खरीद विक्री गर्ने र त्यसको मौज्जात राख्न पाउने छ । स्थानीय चलेको दरभाउमा निजी खर्चको निमित्त खरीद गर्न आउने स्थानीय जनतालाई नेपाल अधिराज्यभित्र विक्री गर्न पाउने छ । सो गर्दा निजी खर्चको निमित्त खरीद गर्ने स्थानीय जनताको मांग पूरा गर्न नसक्ने अञ्जाम राखी बाँकी “क” श्रेणीको लाइसेन्सवालालाई विक्री गर्न सक्ने छ । आवश्यक एवं उचित देखिएमा स्थानीय अधिकारीले उप-दफा (१) को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश (क) बमोजिम गर्न सक्ने छ ।

- (३) “ग” श्रेणीको लाइसेन्सवाला खाद्यान्नको व्यापारीले वर्षभरमा एक किसिम वा अरु किसिमसमेत मिलाई बढीमा दुई सय मनसम्म खाद्यान्न खरीद विक्री गर्ने र त्यसको मौज्जात राख्न पाउने छ र निजी खर्चको निमित्त खरीद गर्न आउने स्थानीय जनतालाई स्थानीय दर भाउमा विक्री गर्नुपर्नेछ ।

७. खुश खरीद गर्नुपर्ने र खाता राख्नुपर्ने:- (१) लाइसेन्सवाला खाद्यान्नका व्यापारीहरूले खाद्यान्न खरीद गर्दा स्थानीय चलेको दर भाउमा खुश खरीद गर्नुपर्नेछ ।

(२) त्यस्ता व्यापारीहरूले पाना पानामा स्थानीय अधिकारीको निस्सा लगाइएको खाता खडा गरी खाद्यान्न खरीद विक्रीको हिसाब राख्नुपर्छ र त्यसमा खरिदी दर, खरीद भएको खाद्यान्नको जम्मा अंक तथा विक्री भएकोमा विक्री दर, बाँकी मौज्जातसमेत फरक नपर्ने गरी दुहस्त देखाइएको हुनुपर्छ । स्थानीय अधिकारीले पनि त्यस्तो खाताको लगतमा निस्सा लगाइदिनुपर्छ ।

(३) त्यस्ता व्यापारीले स्थानीय अधिकारी समक्ष पाक्षिक रिपोर्ट दिनुपर्नेछ जसमा खरीद, विक्री र मौज्जातसमेत फरक नपर्ने गरी खुलाइएको हुनुपर्छ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(४) स्थानीय अधिकारी आफैले वा कर्मचारी खटाई यथासम्भव महीनाको एक पटक र शंका लागेसा जैलेसुकै पनि खाता र मौज्दातसमेत जांच गर्नेछ र लाइसेन्सवाला खाद्यान्नको व्यापारीले सो बमोजिम जनाउनुपर्नेछ ।

द. स्थानीय दरभाउ र खाद्यान्न व्यापारीको गतिविधिको खबर प्राप्त गर्ने:- स्थानीय अधिकारीले खाद्यान्नको स्थानीय दरभाउ र खाद्यान्नका व्यापारीहरूको गतिविधिको खबर पञ्चायत संगठनहरू र अन्य स्रोतद्वारासमेत बराबर प्राप्त गरी त्यसको रिकर्ड राख्नुपर्नेछ ।

६. लाइसेन्सको मासिक रिपोर्ट पठाउने र हिसाब जँचाउने:- (१) स्थानीय अधिकारीले लाइसेन्स गएको र दस्तूर आम्दानी भएको फाँट खुलाई श्री ५ को सरकारको खाद्य कृषि तथा वनमन्त्रालय खाद्य विभागमा मासिक रिपोर्ट पठाउने गर्नुपर्छ ।

(२) आर्थिक वर्षभरको लाइसेन्स दस्तूर आम्दानीको हिसाब प्रचलित कानून बमोजिम जचाई फारख लिनुपर्नेछ ।

१०. सजाय:- कुनै खाद्यान्नको व्यापारीले यी आदेशहरूको कुनै कुरा उल्लंघन गरेमा अवस्था र कसूर हेरी निजलाई तीन वर्षसम्म कैद वा दुई हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना हुनेछ ।

अनुसूची

“क” लाइसेन्स

खाद्यान्न (नियन्त्रण) आदेशहरू, २०२० मुताबिक जिल्ला बस्ने लाई चाहिने दस्तूर लिई जिल्लाबाट खाद्यान्न व्यापारको कामका लागि उक्त आदेशको दफा ६ (१) बमोजिम “क” लाइसेन्स प्रदान गरिएको छ ।

मिति:-

द. स्थानीय अधिकारी

अड्डा:-

दर्जा:-

“ख” लाइसेन्स

खाद्यान्न (नियन्त्रण) आदेशहरू, २०२० मुताबिक जिल्ला बस्ने लाई चाहिने दस्तूर लिई जिल्लाबाट खाद्यान्न व्यापारको कामका लागि उक्त आदेशको दफा ६ (२) बमोजिम “ख” लाइसेन्स प्रदान गरिएको छ ।

मिति:-

द. स्थानीय अधिकारी

अड्डा:-

दर्जा:-

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

“ग” लाइसेन्स

खाद्यान्न (नियन्त्रण) आदेशहरू, २०२० मुताबिक जिल्ला
बस्ने लाई चाहिने दस्तुर लिई जिल्लाबाट
खाद्यान्न व्यापारको कामका लागि उक्त आदेशको दफा ६ (३) बमोजिम “ग” लाइसेन्स
प्रदान गरिएको छ ।

मिति:-

द. स्थानीय अधिकारी

अड्डा:-

दर्जा:-

आज्ञाले-

चित्रबहादुर के. सी.

श्री ५ को सरकारको सह-सचिव ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।